

Akademický rok 2020/2021

Dizertační práce – posudek oponenta

Jméno a příjmení doktoranda: Mgr. Miroslav Maixner

Název práce:

**KULTURNÍ TRADICE JAKO TÉMA V SOUČASNÉM ČESKÉM A
SLOVENSKÉM UMĚNÍ**

Slovní hodnocení:

a) k aktuálnosti tématu disertační práce,

Iničiačním motivem pro výzkum Miroslava Maixnera byl moment, kdy coby antropolog vyzoroval na konkrétních výstavách výtvarného umění aktuální mladší generace tvůrců tendenci, která zarezonovala s jeho odborným nastavením. Dotkla se zájmu, kterému věnoval svou diplomovou práci na Filozofické fakultě MUNI v Brně a to propojování antropologických a etnografických témat se uměleckou praxí. To, co analyzoval u vzdáleného etnika skandinávských Sámů, zdánlivě nalézá i u mladé generace tvůrců výtvarného umění. Při bližším zkoumání zjišťuje, že stojí uprostřed aktuální vlny, jejíž vrchol proběhl kolem roku 2013. O aktuálnosti zvoleného téma svědčí řada tendencí nejen ve volném umění, ale i např. v angažovaném udržitelném oděvním designu, který se vrací k obnovení tradičních technologií, např. pěstováním lnu.

b) k postupu řešení problému:

V rozsáhlém objemu práce je znát autorova obeznámenost s formální strukturou odborného textu. Úvodní kapitoly velmi slibně nastiňují přesný plán práce. Jasně stanovuje strukturu práce členěnou do čtyř oddílů, přílohy s rozhovory a autoreferátu. U vědomí komplexnosti tématu si stanovuje základní téma výzkumu v nutné geografické i časové omezenosti. Stanovuje si šest základních dílčích cílů:

- „1. Zmapovat rozsah a projevy daného fenoménu na scéně současného umění.
2. Identifikovat jeho možné kategorie na základě analýzy motivací a způsobů práce s folklorními aluzemi v rámci tvorby jednotlivých umělkyň/umělců .
3. Zachytit a porovnat analogické projevy zkoumaného fenoménu v historii evropského i domácího umění.
4. Analyzovat projevy zkoumaných jevů v rámci post-kritického kontextu s využitím některých sociálně vědních teoretických přístupů ke kolektivní identitě.
5. Stanovit alternativní interpretační rámce předmětné tvorby v současném umění.
6. Tematizovat zkoumané jevy v rámci samostatných kurátorských projektů.

Tyto cíle podkládá položením 14 výzkumných otázek. Výsledky svého bádání předjímá v pěti paragrafech pracovní hypotézy.

V sekci Prameny uvádí jako svůj primární pramen osobní rozhovory se 17 umělci, které mu pomohly vytvořit ústřední část práce – perspektivou rozhovorů obohacené interpretace části tvorby vybraných umělců a umělkyní. Jako druhý primární zdroj uvádí svou kurátorskou praxi, která mu umožnila doplnit své poznání i o bezprostřední vnímání uměleckých děl.

Autor si počíná velmi pečlivě při ohledávání šíře problému a metodologických nesnází. Své metody popisuje jako hybridní a přesně vysvětluje, v čem spočívá jejich riskantnost. Mezi své metody zahrnuje zmapování fenoménu, rozhovory, u kterých poznamenává, že byly polo strukturované a kvalitativní, vedené formou organického dialogu bez mechanické struktury. Dalšími metodami jsou srovnávací analýza mezi situací u nás a v zahraničí a vlastní kurátorské projekty.

V oddíle teoretická východiska vysvětluje základní teoretické pojmy práce: vesnice, lid, folklor, folklorismus a tradice na bohatě podložených odborných definicích s krátkým uvedením způsobu použití daného termínu v dizertaci.

Další rozsáhlý oddíl vysvětluje pojem identita, jeho rozvinutí v politiku identit a na to navázaný vývoj pojmu národní nebo etnická identita. Tento velmi podrobný oddíl působí v práci svým rozsahem jistou disproporcí. V jeho závěru se však autor dostává k případnější vazbě, když popisuje možné pozice umělce jako antropologa.

V další části autor velmi stručně uvede obecnou historii motivů venkova ve světovém umění a již se začíná věnovat mapování české a slovenské situace. Situaci po roce 2000 ilustruje především na řadě kolektivních výstav. Všímá si kurátorských záměrů i katalogových textů a textů z doprovodných konferencí.

Následuje vložka v podobě referátu o post. Kritickém diskurzu, u kterého není příliš jasné, jakým způsobem se do autorových závěrů tyto vlivy promítnuly.

V dalším odstavci se vrací k práci s příklady z umělecké tvorby po roce 2000 v Česku a na Slovensku. Tentokrát se zaměřuje na konkrétní autory, které rozčleňuje podle žánrů.

Tyto analýzy tvorby jednotlivých autorů považují za jádro a nejcennější část práce. Přesto se i zde vyskytuje disproporce v délkách a hodnotě jednotlivých příspěvků. Některé jsou pouze krátké. Jedná se o ty medailony, které čerpají především ze sekundární literatury. Za vydařené a obohacující považují především části o osobnostech, se kterými autor dělal rozhovory. Vznikly tak velmi zajímavé a bohaté analýzy, vypovídající hloubkově o inspiračních zdrojích, i rodinných kořenech jednotlivých umělců, často proložené přímými citacemi z rozhovorů. V předělových textech jednotlivých medailonů autor udělal rovněž několik zajímavých závěrů ohledně rozdílu mezi, jak sám říká „divokou“ antropologií používanou umělci a metodami skutečně z antropologie vycházející nebo ohledně různé vhodnosti uměleckých médií pro toto téma.

Tato bohatá, barvitá a nápaditá kapitola je bohužel poslední částí práce. Oddíl 4. s názvem Analýza současné tvorby na pozadí teorie identity a post kritického diskurzu. Hlavní zhodnocení disertace. Je bohužel prázdný.

Dvoustránkový závěr ve velmi zhuštěné podobě vysvětluje hlavní záměr – autorovu snahu o vymanění folklorních motivů v umělecké tvorbě z jejich jednostranného chápání jako politické kritiky navázané na nacionalistické politické tendence a umožnění též jejich post-kritické četby jako dialogického zdroje formování individuální a skupinové identity. Tento správný závěr je uzavřen tezemi, týkajícími se charakteru umělecké tvorby s folklorními tématy a jejich motivů, které jsou však pouze mechanicky zkopírovaným textem úvodních hypotéz. Dokládají tak hlavní slabinu práce, kterou je nedostatečná syntetická a argumentační práce, která by zhodnotila vlastní autorovo bádání. Chybějící oddíl 4. způsobuje mezeru v logice práce. Rozsáhlá data a nálezy z třetího oddílu nejsou využity, shrnuty a interpretovány, tak aby podložily hypotézu. Důkazy k jednotlivým tvrzením přitom v pramenech, které autor vytvořil, jsou, ale nebyly jím vytěženy a souborně zhodnoceny.

Začátek práce je ve velkém kontrastu k jejímu závěru. Počáteční až přepečlivý formalismus se rozpadá do nesrozumitelnosti závěru. Je evidentní, že závěr práce se neshoduje s původními cíli, z nichž některé byly nerealisticky rozsáhlé, ale přesto nedošlo k redakci textu a tyto fragmenty v textu práce zůstaly. Zcela odpadla část srovnání se zahraničím. Cíl zmapování fenoménu se také nejeví vzhledem k selektivnímu výběru a různé hloubce analýzy umělců jako naplněný.

c) k významu pro praxi nebo rozvoj oboru:

Význam práce v podobě, v jaké je prezentovaná, spočívá především v hloubkové interpretaci děl s motivy folklorní tradice vybraných autorů jedné generace. Tato rozsáhlá a empatická část díla se může stát, stejně jako rozhovory, zdrojem informací a základnou pro další možné bádání. Zároveň tato část práce vykazuje prvky uměleckého výzkumu, vedeného z pozice teoretika, které mu umožňují osobní vnoření. Podlehnutí tomuto vlivu dokládá i odborný vývoj autora, který se chce v dalších letech profesionálně věnovat vlastní umělecké tvorbě. Práce kvůli chybějící syntetické a srovnávací části nenaplnila svůj záměr a potenciál definovat alternativní interpretační rámce a vstoupit tak plnou vahou do odborné debaty nad tématem aktuálního folklorního obratu v umění.

d) k formální úpravě disertační práce a její jazykové úrovni.

Formální úroveň zpracování je pozměněná spěchem, který se projevil gramatickými chybami, chybějícími odkazy i nenaplněnou a neopravenou strukturou. Za velmi podstatný formální nedostatek považují neoznačení velkých částí textu v kapitole 2.1.2. jako citací z autorovy vlastní diplomové práce na FF MUNI.

e) zda disertační práce splňuje podmínky uvedené v § 47 odst. 4 zákona:

Disertační práce splňuje zákonné podmínky jako práce umělecko-výzkumného charakteru.

Doktorand Mgr. Miroslav Maixner prokázal svou schopnost odborně pracovat na poli uměleckého výzkumu, včetně hluboké znalosti odborné literatury a metodologických postupů. Prokázal, že dokáže vnímat a kreativně využít rozhraní mezi společenskými vědami a uměleckou tvorbou. Jeho práce splňuje základní požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru.

Na základě předložené disertační práce, v případě úspěšné obhajoby, doporučuji udělení akademického titulu Ph.D.

Posudek vypracoval(a):

doc. Mgr.A. Lenka Klodová, Ph.D.

Datum:

24. 11. 2020